

Jačanje obrane radi očuvanja mira

Dr NADA ŠVOB-ĐOKIĆ

Knjiga je kolektivni napor i cjelovit rezultat velikog broja suradnika i u punoj mjeri afirmira pitanja sigurnosti i obrane kao relevantna razvojna pitanja u suvremenom svijetu. Taj aspekt kolektivnog napora usmjerenog na pitanja obrane i sigurnosti nesvrstanih zemalja daje joj sasvim posebna obilježja. Pokušat ću ih sistematizirati na slijedeći način.

Prvo, knjiga donosi referate i rasprave o raznolikim i različito viđenim i shvaćenim problemima obrane zemalja koje su po ukupnom razvojnom iskustvu, različitim ljudskim, prirodnim i ekonomskim potencijalima, ali i po historijskom i kulturnom nasljeđu, često vrlo različite. Pa ipak te različite, veće ili manje, zemlje jasno osjećaju da je njihov međunarodni položaj specifičan. Stoga su i problemi njihove nacionalne sigurnosti različiti od onih s kojima se susreću visokorazvijene i blokovski organizirane zemlje. Upravo nesvrstane zemlje za pitanja sigurnosti i obrane moraju tražiti odgovore u mnogo širem i kompleksnijem kontekstu svjetskog razvoja nego što je blokovski.

Drugo, u tekstovima je važno razvojno pitanje sigurnosti i obrane sagledano s različitih aspekata: i kao specijalizirano vojno pitanje; i kao pitanje međunarodnih odnosa, posebno pitanje opredjeljenja za politiku nesvrstavanja; i kao pitanje koje je relevantno ekonomsko i društveno, odnosno pitanje političkog sistema i društvenog uređenja. Takav multidisciplinarni pristup daje puni legitimitet razvojnoj relevantnosti obrane i sigurnosti svake nesvrstane zemlje, i jasno upućuje na zaključak da se ono ni ne može tretirati kao isključivo vojno pitanje.

Treće, pristupi i interpretacije različitih autora ukazuju na izrazite teorijske raznolikosti među njima, možda čak i na suprotnosti koje se javljaju u shvaćanju nacionalne sigurnosti i nacionalnog suvereniteta. One istovremeno upozoravaju i na različit tretman tog pitanja u različitim društvenim i ekonomskim sistemima.

Četvrto, sve nesvrstane zemlje pripadaju na žalost grupi zemalja u razvoju, među kojima se razvojne razlike vrlo brzo povećavaju i mijenjaju. (Dovoljno je istaći razlike između npr. zemalja Jugoistočne Azije – ASEAN-a, i afričkih zemalja). Ipak, sve su one s aspekta sigurnosti i obrane jako ranjive. Može se reći da je ova grupa zemalja više nesigurna nego sigurna u suvremenom svijetu. Njihova sigurnost i razvoj nisu samo pod direktnim uplivom velikih sila i moćnih ekonomskih zemalja i grupacija već su neposredno uvjetovani najbližim okruženjem, tj. odnosima sa susjednim zemljama. U nekim zemljama položaj armije, kao možda jedine organizirane i funkcionalne snage, daleko bitnije utječe na razvoj takve države i društva nego bilo koji eksterni faktor.

Nabrojana osnovna obilježja knjige pokazuju da je bilo logično da se tekstovi bave i globalnim aspektima sigurnosti i obrane nesvrstanih zemalja, ali i da obrađuju mnoga regionalna ili čak uže stručna, strateška pitanja obrane. U knjizi, stoga, susrećemo rasprave o nacionalnoj bezbjednosti pojedinih zemalja (npr. Nigerije, Indonezije, Zimbabvea), pojedinih regija (arapski svijet, Mediteran, južna Azija, južna Afrika, itd.), ali su isto tako izuzetno interesantni prilozima koji govore o pitanjima vezanim uz strateški model obrane malih zemalja (Branko Mamula), o koncepcijama općenarodne obrane (M'hamed Čaker), kao i o operacionalizaciji nekih temeljnih ideja nesvrstanošću – kao što je oslonac na vlastite snage, međusobna suradnja zemalja u razvoju, itd. – na području sigurnosti i obrane.

Iako ne postoji neka specifična teorija sigurnosti i obrane nesvrstanih zemalja, postoji nešto što one ipak smatraju relevantnim za povećanje stupnja vlastite sigurnosti, a to je uvjerenje da međusobna komunikacija, razmjena informacija, naučna, tehnološka, ekonomska suradnja, sa svim sigurno mogu utjecati na jačanje njihove bezbjednosti. Mnogi su autori iznijeli konkretne prijedloge o tome kako uspostavljati ili unaprijediti takvu suradnju na planu sigurnosti. To ih je uvjerenje, konačno, i navelo da budu koautori ove knjige.

Nesvrstanošću je po svom osnovnom opredjeljenju politički pokret koji se jasno zalaže za mir i za sigurnost svih zemalja koje ne žele vezivati svoj razvoj i svoju budućnost uz vojne blokove i ratne sukobe. Nijedan rat danas ne može donijeti nikakav društveni probitak ni pobjedniku, ni

poraženom. Stoga mi se čini i realnim i ohrabrujućim da autori ove knjige pitanja sigurnosti i obrane prvenstveno shvaćaju kao pitanje sposobnosti da se očuva mir, a ne spremnost da se vodi rat. Takav je stav najlogičnija i najčvršća spona između nesvrstanosti i sigurnosti. Ako ova knjiga doprinese afirmaciji te ideje, ne samo u Jugoslaviji, nego i u drugim nesvrstanim zemljama, onda je postigla svoj cilj i opravdala napore uložene u njezinu pripremu i objavljivanje.